

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen
(viz obr. 5. na str. 28)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

kompletní, často byly navzájem porušené nebo je hraniče sondy nedovolila prozkoumat celé. Samostatná kostera byla identifikována jako anatomické spojení nejméně dvou kosterních elementů. Tím byla odlišena od velkého množství izolovaných, sekundárně přemístěných kostí, nalezených ve výplních nebo vrstvách. Z kosterního souboru bylo 13 jedinců zachovalých téměř kompletně nebo nad 50 % (s přítomnými kosterními elementy vhodnými pro odhad demografických parametrů) a 12 jedinců zachovalých méně než 50 % (s přítomnými elementy vhodnými pouze pro omezené aplikování metod k odhadu demografických údajů). Na základě předběžných výsledků se jednalo o 23 dospělých, 1 juvenilního a 1 nedospělého jedince. Pohřby měly orientaci východ – západ a vzhledem k tomu, že hrobové jámy byly vyhloubené do kulturního souvrství, nebyly výkopy hrobů až na tři výjimky patrné. Během preparace kosterních ostatků nebyl u žádného nalezen artefakt, který by bylo možné označit jako milodar či vložený předmět, proto je datace těchto prozkoumaných pohřbů poněkud nepřesná. Tyto pohřby jsou datovány pouze na základě nálezů z kulturních vrstev, které vznikly v období středověku a do nichž byly vyhloubeny jejich hrobové jámy. Vzhledem k tomu, že kostrové pohřby či jejich části byly nalezeny v areálu kláštera klarisek již v 50. letech 20. století, v době kdy byl areál bývalého kláštera adaptován pro potřeby muzea (Václavkův sál, jihovýchodní část nádvoří, či nálezy lidských kostí v hlavní lodi kostela ve vrstvě hlíny černé barvy), lze předpokládat, že prozkoumaná část kostrového pohřebiště byla patrně součástí většího pohřebiště, které se mohlo rozkládat buď v okolí kláštera anebo se zde toto pohřebiště mohlo nalézat před výstavbou kláštera a při jeho výstavbě v období středověku zaniklo. Tuto otázku budeme možná schopni zodpovědět až po laboratorním zpracování nalezených artefaktů a kosterních ostatků a jejich následném vyhodnocení.

Jakub Vrána, Anna Pankowská

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Republiky Platz Nr. 5. Mittelalter, Neuzeit. Kloster, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLOMOUC)

Kožušanská ulice. Doba hradištní. Středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od března do dubna 2011 proběhla 2. etapa výzkumu na rekonstrukci ulice Kožušanská v Olomouci–Nemilanech v délce 140 m. Na sídlišti bylo prozkoumáno v 29 sondách a čtvercích 61 objektů zahloubených v různých úrovních do kulturní vrstvy (mocné 0,4–2 m) s různě datovanými nálezy; viz oddíly Eneolit, Doba bronzová, Doba železná. Lokalita leží na východním svahu terasy nad údolní nivou řeky Moravy. Lokalitu s nadmořskou výškou 211–212 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 24-22-24, v souřadnicích Z s. č.: J s. č.: 360 mm : 208 mm, 362 mm : 192 mm.

Svrchní část kulturní vrstvy obsahovala jen zlomkovitý materiál z doby hradištní, středověku a novověku.

Marek Kalábek

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Kožušanská Straße. Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Nákladní ulice. Středověk, novověk. Záchranný výzkum.

V prostoru někdejšího severozápadního předpolí středověkého a novověkého historického jádra Opavy byl v červnu 2011 proveden záchranný archeologický výzkum před stavbou bytového domu na nároží ulic Nákladní a Kasárenská, na parc. č. 283/1, 283/2, 285, 278/2. Ten byl projektován na základové pasy, v jejichž místech byly předstihově vyhloubeny mechanizací a následně manuálně 4 podélné sondy. Tyto v centrální části zachytily stopy zaniklého ramene Opavy, resp. Mlýnského náhonu, směřujícího na východ do prostoru dolního dvora bývalého městského pivovaru. Dokládá to především valounová dlažba a nález dřevěného opěrného kůlu. Bohužel původní okolní vrstvy byly narušeny či odtěženy v novověku nebo v nedávné minulosti. Pouze v nejsevernější sondě se snad dochoval neporušený zkulturněný půdní horizont, náležející dle keramiky někam k přelomu raného a vrcholného středověku. Zbývající materiál, z něhož lze zmínit pěknou kolekci renesančních a barokních kachlů, patřil do období novověku.

Andrea Tobiaszová, Petr Rataj

Resumé

Opava (Bez. Opava), Nákladní Gasse. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

PODOLÍ (K. Ú. PODOLÍ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Cihelna“. Novověk. Cihlářská pec. Záchranný výzkum.

V roce 2011 proběhla plánovaná liniová akce mezi obcemi Podolí a Mokrou-Horákovem. Katastry obou obcí prořaly rýhy dálkového optického kabelu šlapanické firmy VIVO CONNECTION, spol. s r. o., které potvrdily archeologická naleziště hned v několika polních tratích.

Na katastru obce Podolí byl zachycen na severním okraji remízku mezi Horákovem a Podolím jediný novověký objekt, kterým byla kvadratická jámová pec, obsahující dosud pozůstatky vsádky částečně vypálených cihel (GPS: 49°11'58.98"S, 16°44'22.91"V). Z její výplně byl kromě jednoho zlomku železného hřebíku vyjmut

ojedinělý zlomek keramiky časně novověkého charakteru. Pec byla rýhou protnuta zhruba úhlopříčně.

Petr Kos

Resumé

Podolí (Bez. Brno-venkov), „Cihelna“. Neuzeit. Ziegelofen. Rettungsgrabung.

POPŮVKY (K. Ú. POPŮVKY U BRNA, OKR. BRNO- -VENKOV)

„Panské Nivy“, p. č. 681/22, 681/1, 681/17. Středověk, novověk. Komunikace. Záchranný výzkum.

Na základě smlouvy o dílo mezi objednatelem HUTIRA – BRNO, s. r. o., a Ústavem archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byl ve dnech 3. 5. – 30. 9. 2011 proveden záchranný archeologický výzkum v extravilánu obce Popůvky (ZM ČR 1:10 000, list 24-34-03, kolem bodu 115:240 mm od Z:J s. č.). Trať se rozkládá na poli jižně od silnice č. 602 Brno – Rosice, mezi benzínovou stanicí Shell a areálem firmy MOTIP DUPLI, kde v minulosti proběhla celá řada záchranných akcí (viz oddíl Neolit).

Výzkum doložil na skrývané ploše celkem 17 archeologických objektů. Do období středověku a novověku bylo možné zařadit pozůstatky vozové cesty a jedné větší jámy, z nichž pochází nálezy zlomků keramiky, cihel a železných předmětů, jež bylo možné spojit s obdobím 13.–17. století.

Petr Kos

Resumé

Popůvky (Bez. Brno-venkov), „Panské Nivy“. Mittelalter, Neuzeit. Feldweg, Siedlung. Rettungsgrabung.

POZOŘICE (OKR. BRNO- -VENKOV)

Hrad Vildenberk. Vrcholný středověk (14. století). Hrad. Povrchový průzkum.

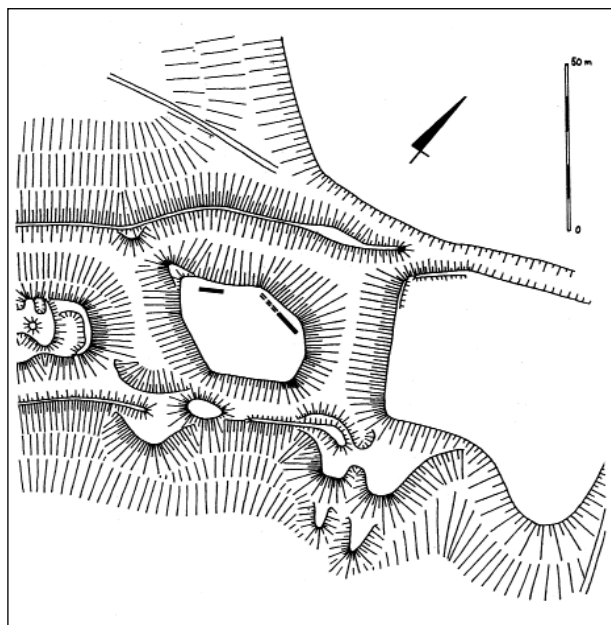
Troskám středověkého hradu Vildenberk věnoval v poslední době pozornost jednak M. Plaček v rámci studie o moravských hradech 1. poloviny 14. století (Plaček 2011, 22), jednak kolektiv autorů zpracovávajících nevelký soubor artefaktů z hradní cisterny (Kovář, Macháňová, Endlicherová 2011), který pochází ze staršího nelegálního výkopu (Endlicherová, Kovář, Macháňová 2009). Při verifikaci dat v terénu došlo v průběhu roku 2011 k dalším novým zjištěním.

V prostoru hradního jádra bylo na tzv. dolním hradě, západně od zkoumané cisterny, zjištěno nové narušení kulturní vrstvy zřejmě osobami s detektory kovů. Fragments středověké kuchyňské a stolní keramiky i osteologický materiál, odkryté touto aktivitou, byly z prostoru narušení vyzvednuty. Přibližné souřadnice GPS jsou 49°13.442' N, 16°48.727' E (WGS-84), měřeno přístrojem Garmin eTrex Legend.

Na předhradí byl nejdůležitějším objevem dosud neznámý úsek obvodové kamenné hradby v jihozápadní části předhradí odkrytý v souvislosti s novým narušením povrchu (obr. 60). Jednalo se o detektorářské zásahy přímo na přístupové stezce v jihozápadním rohu předhradí, které byly bez nálezů. Potenciálně závažným narušením na ploše předhradí je potom v terénu zapuštěná trubka se schránou, instalovaná v rámci tzv. geocachingu (populární outdoorová hra s GPS přijímači), při jejímž hledání dochází na několika místech předhradí k odkryvu vrchní části terénu. Právě díky těmto narušením byl odkryt i dosud neznámý úsek obvodové hradby.

Významným zjištěním je důkaz o osídlení předpolí hradu, kdy dne 15. prosince byly v této části lokality indikovány podpovrchové aktivity živočicha druhu krtek obecný (*Talpa europaea*). Jejich prověřením bylo zjištěno narušení kulturní vrstvy obsahující drobné kousky mazanice a fragmenty středověké keramiky, které byly rovněž vyzvednuty. Nálezy se koncentrovaly do okruhu 3 m kolem GPS bodu 49°13'30.3" N, 16°48'52.5" E (WGS-84), měřeno přístrojem Garmin GPSmap 60CSx.

Dne 15. prosince 2011 proběhl na lokalitě také předběžný průzkum kamenných stavebních surovin. Jejich zastoupení je marginální a in situ se omezuje především na prostor obvodové hradby předhradí. Další materiál byl identifikován v sekundární poloze, zejména jako suť v obvodovém příkopu jádra hradu. Všechny identifikované horniny odpovídají lulečským slepencům, které tvoří skalní podloží celé lokality. Vzhledem k jejich nízkému zastoupení a celkovému charakteru je pravděpodobné,

Obr. 60. Hrad Vildenberk (okr. Brno-venkov). Předhradí s nově objevenou hradbou v jihozápadní části. Upraveno podle Plaček, Procházka 1993.

Fig. 60. Vildenberk Castle (Brno-venkov district). Bailey with newly discovered wall in Southwestern part. Edited by Plaček, Procházka 1993.